

NIEZNANICE

gm. Kłomnice

woj. częstochowskie

6368

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nr. inv. 6368.

~~BIOTEKA~~
~~Biuro Ochrony i Konserwacji Zespołu Pałac.-Ogród.~~
~~Nr. inv. 6368 dup~~
~~ul. Szwoleżerów Nr 9. tel. 29-67-78~~

ANALIZA I OCENA WARTOŚCI ZABYTKOWYCH ZAŁOŻEŃ ZIELENI

Park, ogród, aleja, zieleni towarzysząca Rodzaj parku/ogrodu: klasztorny, zamkowy, pałacowy, dworski, miejski Czas powstania: pocz. XIX w. Forma stylowa: krajobrazowy Wielkość: 2,01 ha.		Nazwa: NIEZNANICE Adres: gm. Króminice Województwo: Łęstochove Użytkownicy: Stacja Hodowli Roslin.	
---	--	---	--

K R Y T E R I A		0	1	2	3	4	
		zły	mierny	db	b. db		
A	I.	Stopień przetrwania elementów dawnego układu przestrzennego					
	Wartości zabytkowe	1. Osie i ciągi kompozycji (relacja z architekturą)		+			
		2. Układ dróg		+			
		3. Stopień przetrwania starodrzewia			+		
		4. Układ wodny i pierw. ukształt. terenu			+		
		5. Zachowanie dawnych elementów architektury i małej architektury		+			
	II.	Wartość układu przestrzennego					
		1. Jednorodność stylu całego układu lub wysoka czytelność nawarstwień stylowych	+				
		2. Wartość historyczna układu (dawność)	+				
		3. Wartość obiektów architektury		+			
		4. Reprezentatywność lub unikalność w skali regionu lub kraju		+			
		5. Wartości krajobrazowe i estetyczne			+		
	III.	Wartości tradycji historycznej (w sensie potencjonalnych walorów turystycznych)					
		1. Związek obiektu z postaciami lub wydarzeniami historycznymi	+				
		Wartości zabytkowe ogółem					11
B	I.	Wartości przyrodnicze i ekologiczne					
	Wartości przyrodnicze i ekologiczne	1. Rzadkie gatunki, drzew i krzewów			+		
		2. Drzewa o charakterze pomników przyrody		+			
		3. Intensywność zadrzewienia			+		
		4. Stan zdrowotny drzewostanu			+		
		5. Znaczenie ekologiczne			+		
	Wartości przyrodnicze ogółem					9	
Ogólna ocena obiektu					20		

Analizę sporządził:

Data:

Uwaga dotycząca koniecznej doraźnej interwencji w zakresie zmiany sposobu użytkowania obiektu oraz działań konserwatorskich w odniesieniu do zadrzewienia i obiektów architektonicznych — podać na odwrocie karty!

Uniwersytet Łódzki

Interdyscyplinarny Zespół Naukowo-Badawczy Ochrony Środowiska

90-237 Łódź, ul. Banacha 12, tel. 813-14

Nr tematu

Nr umowy 12

Data 1987.07.15

Temat : Katalog zabytkowych parków i ogrodów
województwo częstochowskie

Zadanie : Ewidencja zabytkowej zieleni parku dworskiego
miejscowość Nieznaniice
gmina Kłomnice

Autorzy Leszek Kucharski

Konsultant

..... Andrzej Grzyl

dr Janusz Hereźniak

Zlecniodawca Urząd Wojewódzki w Częstochowie

Rok wykonania 1987

Kierownik tematu

Kierownik Zespołu

prof. dr Romuald Olaczek

UŁ. 89/PO... 500

BIBLIOTEKA

Zarząd Ochrony i Kserwacji Zesp. Park. Ogrod.

Nr inv. 6368 dlp
ul. Szwoleżerów Nr 9, tel. 29-67-78

M E T R Y C Z K A P A R K U - O G R O D U

1.	<u>Adres: miejscowość /dzielnica, ulica nr posesji/</u> Nieznanice	<u>gmina</u> Kłomnice	<u>Województwo</u> częstochowskie
2.	<u>Nazwa parku:</u> <u>aktualna:</u>	<u>dawna:</u>	
3.	<u>Rodzaj parku i stan jego zachowania:</u> park krajobrazowy, stan dobry		
4.	<u>Czas powstania i najważniejsze fazy przekształceń:</u> lata 20-te XX w.		<u>Autor:</u> nieznany
5.	<u>Powierzchnia parku:</u> <u>Ogółem ha</u> 2,01	<u>w tym wód w ha</u> 0,27	<u>Istniejące budynki:</u> 1,0 wartościach zabytkowych
6.	<u>Nr i data rejestru parku-ogrodu</u>	<u>6a. Opinia Komisji Konserwat.</u>	<u>2. Inne:</u> zabudowania gospodarcze
7.	<u>Użytkownicy obiektu:</u> Stacja Hodowli Roślin w Nieznanicach		
8.	<u>Istniejące dokumentacje data i autor/:</u>	<u>1. Pomiar sytuacyjno-wysokościowy:</u> brak	<u>2. Inwentaryzacja zieleni:</u> brak
	<u>3. Studium historyczne:</u> brak	<u>4. Założenia techniczno-ekonomiczne:</u> brak	<u>5. Dokumentacje branżowe, techniczne i ekspertyzy:</u> brak
9.	<u>Przeprowadzone remonty:</u>	<u>Budynków</u> -	<u>Parku</u> - <u>Metrykę sporządził:</u> <u>Data:</u> 11.1987 L. Kucharski

Park dworski w Nieznanicach
gm. Kłomnice, woj. częstochowskie

Położenie

Park w Nieznanicach leży ok. 0,5 km od drogi Częstochowa-Kłomnice przy drodze Witkowice-Zdrowa. Odległość od Kłomnic wynosi ok. 3 km a od Częstochowy ok. 16 km.

Krótki rys historyczny

Historia wsi Nieznanice sięga dość odległych czasów. Nazwa miejscowości pochodzi od nazwiska jej założyciela - Nieznańskiego. Około 1550 r. Nieznanice należały do Mikołaja i Jana Nieznańskich /1/. Następni właściciele tej miejscowości są nieznani aż do początku XIX w. Do 1811 roku dobra te należały do Felicjana Gogolewskiego, po którym przejął je Marcelli Gogolewski. Norbert Kończykowski kupił Nieznanice w lutym 1843 r i w tymże roku zostały one sprzedane na licytacji w Kaliszu Sylwestrowi Dembińskiemu. Po śmierci ojca majątek dziedziczyli Lucjan Ludwik i Edward Teodor Eustachjusz Dembińscy. W 1875 r. Nieznanice kupiła na licytacji Maria Siekierska, od której w 1876 r. kupił je Leon Wunsche. Po śmierci Leona Wunsche właścicielem dóbr został Aureliusz Wunsche. W 1928 r w drodze spadku dobra otrzymała wdowa Anna Wunsche i dzieci: Felix, Olis, Norbert, Ewa oraz Theia z Wunschów Schwarcer. W latach 1928-43 nastąpiła częściowa parcelacja majątku. Właścicielami części dóbr Nieznanice zostali m.in.: Jęsek Różański, Kazimierz i Walecja Czekajewscy, Markus, Reyen i Isuchen Szapsiowiczowie oraz Towarzystwo Elektryczne Okręgu Częstochowskiego. W 1943 r właścicielami dóbr byli: Katarzyna Schicht, Antonina Wunsche, Arnold Wunsche, Arno Wunsche, Manon Wunsche, Alise Wunsche, Egon Benesch /2/. Po reformie rolnej w 1945 r. w dawnym folwarku Nieznanice powstała Stacja Hodowli Roślin.

Obecnie istniejący dwór w Nieznanicach został wybudowany w 1924 r.

Około 1925 r. został zburzony stary drewniany dwór. Po wybudowaniu siedziby, właściciele dóbr spowodowali przebudowę parku. Projektanci dworu i otaczającego go parku są nieznani.

Charakterystyka stanu aktualnego

W południowo-wschodniej części wsi Nieznanice leży niewielki park podworski otaczający widoczny z daleka, dzięki wieży dwór. Główny wjazd do parku znajduje się od strony zachodniej. Droga dojazdowa do dworu wiedzie wzdłuż południowej granicy ogrodu. Prowadzi ona do murowanego jednopiętrowego dworu /fot. 1/, krytego mansardowym dachem z wysoką wieżą stanowiącą dobry punkt widokowy na najbliższą okolicę. Od strony obecnie używanego wejścia budynek otoczony jest niskim żywopłotem z bukszpanem. Cały budynek okala dość szeroka, wyasfaltowana alejka. Przed zachodnią elewacją /elewacja frontowa/ budynku leży duża trawiasta polana, po bokach której rosną dwa drzewiaste okazy cisa pospolitego oraz głogi dwuszyjkowe odm. pełnokwiatowej. Dalej po obu stronach głównej osi widokowej dosadzono w dwóch kępach modrzewie europejskie. Oś zamyka, od zachodu skupina robinii, za którą rośnie rząd młodych modrzewi. Wzdłuż ogrodzenia stanowiącego zachodnią granicę założenia rosną klony jesionolistne i zwyczajne, jesiony oraz orzech czarny. W północno-zachodniej części parku leży przepływowy staw, na brzegu którego rosną pojedyncze okazy wierzby białej odm. zwisającej /fot. 3/. Staw od dworu oddziela luźna skupina drzew i krzewów, wśród których spotyka się: cyprysika groszkowego, jałowca sawińskiego, świerka kłującego, wiąz syberyjskiego i inne. Od dworu w kierunku wschodnim odchodzi asfaltowana droga, obsadzona w bliskim sąsiedztwie budynku młodymi modrzewiami. Na południe od niej leży duży trawnik z luźno rozrzuconymi drzewami, wśród których uwagę zwracają cis /fot. 4/, dąb szypułkowy /fot. 7/ /obw. - 3,10m/. Na południe od dworu, przy drodze wiodącej do zabudowań gospodarczych rośnie młody platan. Opisana część ogrodu otoczona jest od wschodu

i południa ogrodzeniem z siatki, a od zachodu murem. Na wschód od dworu, za ogrodzeniem z siatki, biegnie równoległa do niego droga kończąca się przy wschodnim brzegu stawu. Na wschód od niej leży niewielki fragment parku wyłączony z jego obecnych granic. W drzewostanie tej części założenia dominują robinie oraz gatunki krajowe m.in.: jesion wyniosły, lipa drobnolistna, klon zwyczajny. Na północ od tego fragmentu parku, w dolince niewielkiego cieką, leży niewielka, podmokła, nieużytkowana łąka, natomiast na wschód od niego budynek mieszkalny i działki pracownicze. Od północy cały park otoczony jest murem, wzdłuż którego rośnie rząd świerków zwyczajnych. Na południowy zachód od dworu, po południowej stronie drogi dojazdowej do tego budynku, stoją zabudowania mieszkalne pracowników Stacji Hodowli Roślin. Tu na uwagę zasługuje piękna lipa srebrzysta rosnąca w pobliżu bramy wjazdowej do parku. Na wschód od wspomnianych wyżej budynków mieszkalnych leży duży kompleks zabudowań gospodarczych.

Skrócona inwentaryzacja roślin

Dendroflora parku w Nieznanicach liczy 56 gatunków drzew i krzewów, wśród nich dominują drzewa i krzewy rodzime. Do ciekawszych gatunków obcego pochodzenia należą: orzech czarny, platan klonolistny i wiąz syberyjski. W parku zanotowano występowanie następujących gatunków drzew i krzewów:

1. Bez czarny - *Sambucus nigra*
2. Brzoza brodawkowata - *Betula verrucosa* 12 szt.
3. Buk zwyczajny odm. purpurowa - *Fagus silvatica* 'Atropunicea' 1 szt.
4. Bukszpan zwyczajny - *Buxus sempervirens*
5. Cis pospolity - *Taxus baccata* 3 szt.
6. Cyprysik groszkowaty odm. pierzasta złocista - *Chamaecyparis pisifera* 'Plumosa Aurea'
7. Czereśnia - *Cerasus avium*
8. Dąb czerwony - *Quercus rubra* 1 szt.

9. Dąb szypułkowy - *Quercus robur* 5 szt.
10. Dereń biały - *Cornus alba*
11. Forsycja x pośrednia - *Forsythia intermedia*
12. Głóg dwuszyj. odm. pełnokw.róż. - *Crataegus o. 'Rubra plena'* 6 szt.
13. Grab pospolity - *Carpinus betulus* 1 szt.
14. Jałowiec pospolity - *Juniperus communis*
15. Jałowiec sawiński odm. tamaryszkowata - *Juniperus sabina*
'*Tamariscifolia*'
16. Jesion wyniosły - *Fraxinus excelsior* 26 szt.
17. Jesion wyniosły - *F. excelsior* 'Pendula' 2 szt.
18. Jodła pospolita - *Abies alba*
19. Klon jawor - *Acer pseudoplatanus* 5 szt.
20. Klon jawor odm. purpurowa - *A.p. 'Purpureum'* 3 szt.
21. Klon jesionolistny - *A. negundo* 16 szt.
22. Klon polny - *A. campestre*
22. Klon posp. odm. Schwedlera - *A. platanoides* 'Schwedleri'
23. Klon pospolity - *Acer platanoides* 5 szt.
24. Krzewuszka cudowna - *Weigella florida*
25. Leszczyna pospolita - *Corylus avellana*
26. Lilak pospolity - *Syringa vulgaris*
27. Lipa amerykańska - *Tilia americana* 2 szt.
28. Lipa drobnolistna - *Tilia cordata* 11 szt.
29. Lipa krymska - *T. x euchlora*
30. Lipa srebrzysta - *T. tomentosa* 1 szt.
31. Lipa szerokolistna - *T. platyphyllos* 4 szt.
32. Modrzew europejski - *Larix decidua* 40 szt.
33. Olsza czarna - *Alnus glutinosa* 5 szt.
34. Orzech czarny - *Juglans nigra* 2 szt.
35. Orzech włoski - *J. regia*
36. Pigwowiec japoński - *Chaenomeles japonica* var *alpina*
37. Platan klonolistny - *Platanus acerifolia*

38. Róża - *Rosa* sp.
39. Robinia akacjowa - *Robinia pseudoacacia* 12 szt.
40. Sosna wejmutka - *Pinus strobus* 2 szt.
41. Śliwa wiśniowa odm. Pissarda - *Prunus cerasifera* 'Atropurpurea'
42. Śliwa wiśniowa - *P. cerasifera*
43. Śnieduliczka biała - *Symphoricarpos albus*
44. Świerk kłujący - *Picea pungens* 2 szt.
45. Świerk kłujący odm. sina - *P. p.* 'Glauca' 3 szt.
46. Świerk kłuj. odm. srebrzysta - *P.p.* 'Argentea'
47. Świerk pospolity - *P. excelsa* 39 szt.
48. Tawuła wierzbolistna - *Spirea salicifolia*
49. Tawuła van Houtte'a - *S. vanhouttei*
50. Topola - *Populus x hybridula*
51. Topola osika - *P. tremula* 3 szt.
52. Wiąz syberyjski - *Ulmus pumila*
53. Wierzba biała odm. zwisła - *Salix alba* 'Tristis' 4 szt.
54. Wierzba iwa - *Salix caprea*
55. Wiśnia pospolita odm. kulista - *Cerasus vulgaris* 'Umculifera'
56. Żywotnik zachodni - *Thuja occidentalis* 1 szt.

Analiza stopnia zachowania n

Pierwotnie w Nieznanicach istniał park otaczający stary drewniany dwór, który został zburzony po wybudowaniu nowego budynku dworskiego. Niestety nieznana jest ani wielkość, ani kompozycja tego pierwotnego założenia. Można przypuszczać, że było to skromne założenie ogrodowe o charakterze użytkowo-ozdobnym jakich wiele istniało wówczas wokół małych dworów wiejskich. Z dawnego ogrodu pozostało tylko kilka starych drzew.

Nowe założenie ogrodowe, które powstało na początku XX w. zachowało się w bardzo dobrym stanie, chociaż współczesne nasadzenie drzew

/głównie iglastych/ spowodowało znaczne zagęszczenie drzewostanu co pociągnęło za sobą zakłócenie kompozycji.

Zmienił się dojazd do parku. W przeszłości główny wjazd do parku znajdował się od strony południowo-zachodniej, obecnie znajduje się tam tylko wąski chodnik łączący administrację godpodarstwa /we dworze z budynkami gospodarczymi. Główny wjazd do parku znajduje się od strony południowo-zachodniej. Nie istnieje sad, który leżał na wschodnim krańcu dawnego założenia ogrodowego /obecnie działki pracownicze i budynek mieszkalny/.

Większość obcych gatunków - rosnących obecnie w inwentaryzowanym ogrodzie - pochodzi z współczesnych nasadzeń.

Park w Nieznanicach znajduje się w dobrym stanie.

Rola obiektu w krajobrazie

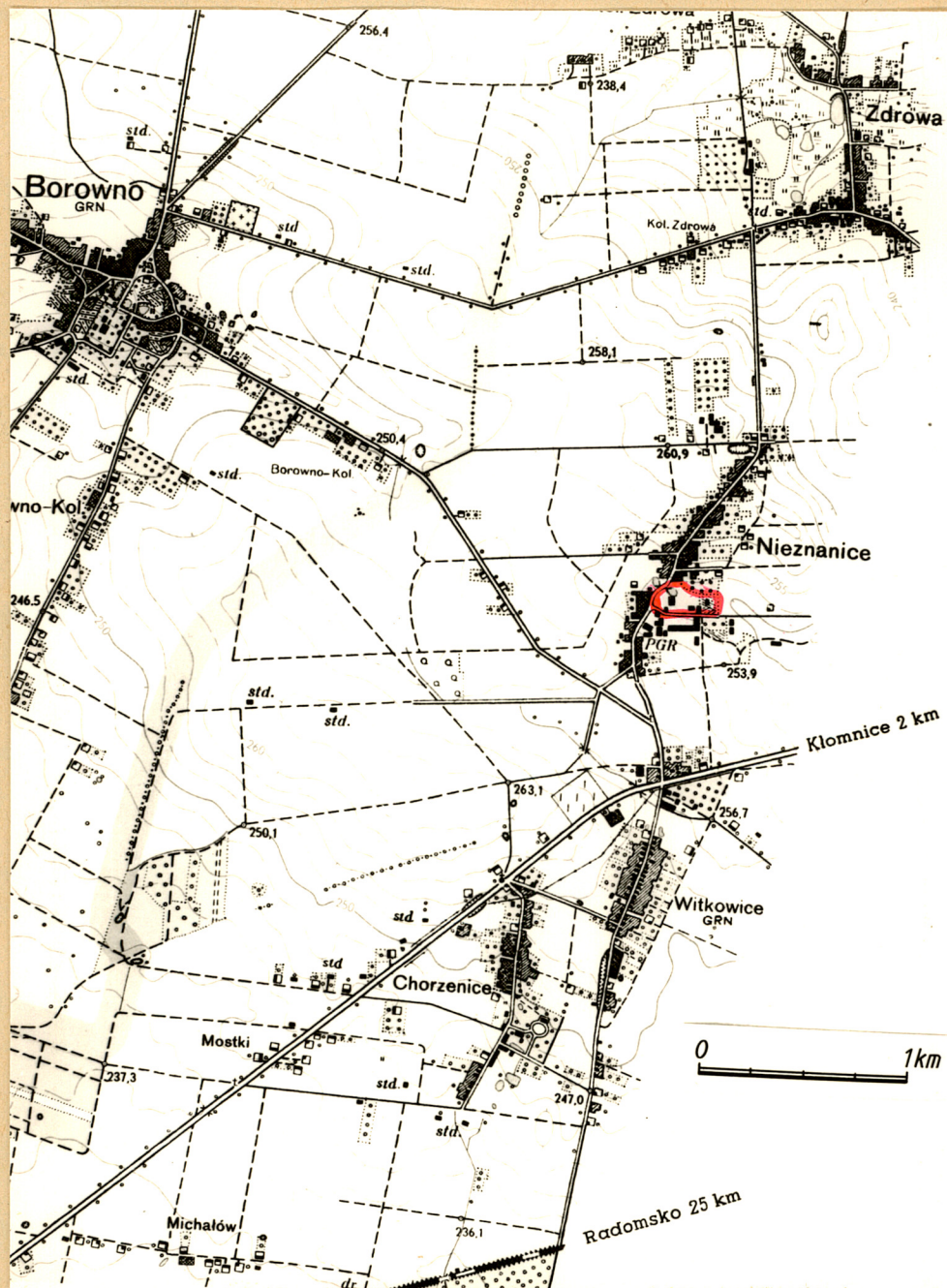
Skromny park dworski w Nieznanicach stanowi przyjemny akcent w rolniczym, niezbyt bogatym w wysoką zieleń krajobrazie gminy Kłomnice. Mimo tego, że jest to obiekt mały stanowi on ostoję dla kilku ciekawych gatunków drzew i krzewów. Park ten może stanowić przyjemne miejsce odpoczynku po pracy dla pracowników Stacji Hodowli Roślin i miejscowej ludności. Dla pobliskiej szkoły jest to obiekt dydaktyczny w procesie poznania podstawowych gatunków parkowych.

Wnioski

1. Park należy objąć ochroną konserwatorską w granicach zaznaczonych na planie
2. Za pomniki przyrody należy uznać następujące drzewa:
 1. jesion wyniosły o obwodzie 2,80 m
 2. dąb dzypułkowy " 3,10 m

Literatura

1. Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego ... t. 7 /1886/
2. Księgi hipoteczne /PBN w Częstochowie/
3. Drzał M., 1975. Parki w Polsce. Dokumentacja Geograficzna 1-2.
4. Dane z wywiadu ustnego.

Fot. 1. Nieznanice. Dwór od frontu.
fot. A. Grzyl 1987 r.

Fot. 2. Nieznanice. Dwór od strony stawu.
fot. A. Grzyl 1987 r.

Fot. 3. Nieznanice. Wierzba biała odm. zwisająca na brzegu stawu.
fot. A. Grzyl 1987 r.

Fot. 4. Nieznanice. Cis pospolity.
fot. A. Grzyl 1987

Fot. 5. Nieznanice, Fragment parku.
fot. A. Grzyl 1987 r.

Fot. 6. Nieznanice. Altanka brzozowa.
fot. A. Grzyl 1987

Fot. 7. Nieznanice. Pomnikowy dąb szypułkowy.
fot. A. Grzyl 1987

LEGENDA DO PLANU PARKU.

	Aktualna granica parku.		Ślady dróg dawnych.
	Pierwotna granica parku.		Drogi założone współcześnie.
	Budynki murowane.		Masyw starodrzewia.
	Budynki drewniane.		Szpalery lub aleje.
	Budynki murowane o wartościach zabytkowych.		Pojedyncze stare drzewa liściaste i iglaste.
	Budynki drewniane o wartościach zabytkowych.		Drzewa uznane za pomniki przyrody.
	Miejsca lub pozostałości budynków zabytkowych.		Masyw drzewostanu młodego.
	Rzeźby parkowe.		Pojedyncze młode drzewa liściaste i iglaste.
	Ogrodzenie trwałe.		Skupiny krzewów.
	Ogrodzenie trwałe o wartościach zabytkowych.		Zywopłaty.
	Ogrodzenie nietrwałe.		Powierzchnie trawiaste.
	Bramy i furtki.		Kwietniki.
a/ b/	a/ Aktualne wejście do parku. b/ Dawne wejście do parku.		Osie kompozycji.
	Baseny, fontanny.		Osie widokowe.
	Rzeki, strumienie.		Stanowisko i kierunek wykonania zdjęcia fotograficznego.
	Naturalny zbiornik wodny.		Granice ochrony zabytkowego założenia.
	Naturalny zbiornik wodny zarośnięty szuwarami.		Granice ochrony zewnętrznych powiązań widokowych.
	Skarpy.		Granice ochrony ekologicznej.
	Drogi dawne dobrze zachowane.		

